

jubeat, ipsaque fidejussio in propria utilitate cedat, l. VIII. § 1. ff. *Qui satisfacere cogantur*, et novell. 134, cap. VIII; secundo, si pro dimissione servi fidejabet, l. *Veterum*. 24. C. ad S. C. *Vellejan.*; tertio, si fidejabet pro dote mulieris, l. fin. c. eod.; quarto, si apud creditorem, qui est minor viginti quinque annis mulier pro aliquo fidejubeat, mulier non utetur senatusconsulti auxilio, l. *Si apud minorem*. 12. ff. de *Minoribus*; quinto si pro fidejussione, sive ab initio, sive postea aliquid accipit, l. *Antiquæ*. 23. prin. C. ad S. C. *Vellejan.*; sexto, si animo decipiendi fidejubeat, sciens se non teneri ad fidejussorem l. II. § 3. ff. ad S. C. *Vellejan.* ibi: «Decipientibus mulieribus, Senatusconsultum auxilio non est:» ubi etiam ratio redditur; nam «deceptis, non decipientibus opitulatur;» septimo, si juramento confirmet fidejussorem, arg. c. *Cum contingat*. 28. de *Jurejurando*. Ratio est, quia universaliter juramentum præstitum super actu legis infirmato principaliter in favorem jurantis, licet secundario in favorem publicum, necessario est observandum; si nec vi nec dolo fuit præstitum; neque in alterius vergat præjudicium, vel dispendium salutis æternæ, prout summarium et textus in cit. c. *Cum contingat*. Et quidem de his recensitis casibus non est controversia inter doctores ob claram dispositionem, quam allegata jura continent.

23. *Controversia, an mulier renuntiare possit privilegio S. C. Vellej. doctores negantes et distinguentes.* — Gravis tamen est controversia inter eosdem, an mulier privilegio S. C. *Vellejan.* renuntiare valeat, et renuntians dein stare teneatur fidejussioni? Paulus Castren. et Salicet., ad l. fin. ff. ad S. C. *Vellejan.*; Angel., ad l. ult. c. eod.; Bartolus, Baldus, Albert. et multi alii absolute negant renuntiationem hanc, loquendo de jure, a muliere fieri posse. Alii, ut Covarruvias, Gomez, Molina distinguendo docent fieri posse a muliere renuntiationem in judicio, non item extra illud.

24. *Statuitur sententia affirmativa.* — Fachin. vero lib. II. *Controv.* c. LX; Gailus, lib. II. observat. 77; Sylvester, §. *Fidejussor*. quæst. 1; Engel, h. t. n. 7, cum communiori ac probabiliori aliorum (quibus cum et nos sentimus) indistincte volunt mulierem majorem, si nulla vi, vel dolo inducatur, in et extra judicium, etiam de jure loquendo, renuntiare posse dicto privilegio S. C.

Vellejan. renuntiantemque teneri ad fidejussorem æque ac vir aliquis, dummodo prius de privilegio suo debite certioratur, ac informetur. Idque probatur ex l. fin. § 4. ff. ad S. C. *Vellejan.* ubi sic habetur: «Si mulier pro eo, pro quo intercesserit, judicium parata sit accipere ut non in veterem debitorem actio debetur, quoniam senatusconsulti exceptionem opponere potest, cavere debet, exceptione se non usuram, et sic ad judicem ire.» Ecce sufficientem textum, quod possit renuntiare privilegio huic.

25. *Assignatur ratio juris.* — Ratio autem est: quia «est regula juris antiqui, omnes licentiam habere his, quæ pro se introducta sunt, renuntiare l. penult. c. de *Pactis*.» Nec valet obijcere regulam locum non habere, quando favor introductus est principaliter in favorem publicum, ut si habere videtur in præsentem. Nam contra est, quod privilegium S. C. *Vellejan.* principaliter in favorem mulierum, et secundario tantum in favorem publicum introductum dignoscatur; prout videre est in summario, et textu c. *Cum contingat*. 28. de *Jurejurando*. ubi propterea similes renuntiationes mulierum juramento firmatæ, validæ ac obligatoriæ declarantur: quod profecto subsistere non posset, si privilegium hoc, cui renuntiat, esset in favorem publicum principaliter introductum; cum renuntiatio hujusmodi privilegii etiam juramento firmata, nulla sit et irrita; uti patet in casu, quo clericus sub juramento renuntiare privilegio clericali, utpote in favorem publicum totius status clericalis, cui privatus præjudicare nequit, introductum: dictumque est supra lib. I. tit. II. de *Constitut.* § 21, n. 547, et lib. II. tit. II. § 40, n. 248. Unde mirandum sane, quod doctores adversarii, inter quos etiam numeratur Haunoldus, tom. III, tract. IX, cap. I, *controv.* 7, n. 138, fateantur renuntiationem mulieris juramento firmatam valere, et tamen contendat privilegium hoc principaliter in favorem publicum esse introductum.

26. *Confirmatur consuetudine universali.* Consuetudo est optima legum interpret. — Confirmatur nostra doctrina, quando dubitatur de sensu legis, optima interpretatio est consuetudo, l. *Si de interpretatione*, 37. ff. de *Leg.* atqui consuetudine et praxi ubique recepta, et teste Albert. apud Gailum, loc. cit. per totum mundum vigente habetur, quod mulier privilegio S. C. *Vellejan.* renuntiare valeat, uti ipsi etiam fatentur adversarii:

ergo. Idem statuatur in statutis Bavaricæ, tit. I. a. 13. et 14.

27. *Ut valeat mulieris renuntiatio, debet de privilegio debito certiorari, et informari. Particularia ex statutis Bavaricæ fidejussione rustici, vel civis communis.* — Dixi tamen notanter n. 24: «Dummodo prius de privilegio certioratur, et informetur:» eo quod sine prævia certioratione hujusmodi renuntiatio non valeret; uti communiter tenent doctores, signanter Gailus, loc. cit.; Engel, h. t. n. 7, quia in qualibet renuntiatione requiritur certioratio, Gailus, loc. cit. n. 3. citans Hippolytum, Bartolum, Alexandrum, ac Decium. Debet autem hujusmodi certioratio fieri per notarium publicum, vel alium virum idoneum *Anweiser* apud nos dictum; Engel, h. t. n. 8, praxi assistente. Id ipsum, et plura adhuc alia in statutis Bavaricæ requiruntur, tit. I. a., 13 et 14, ubi, sicut etiam a. 12, declaratur; quo benevolunt lectorem remitto, simulque certiorum reddo, vi eorumdem statutorum etiam plura particularia requiri, si rusticus, vel vilis civis fidejubeat, qui in favorem eorum ibidem introductis renuntiare nequeunt, uti videre est, tit. XXXIV. art. 7. dictionum statutorum.

28. *Ecclesiarum prælati, et clerici de jure fidejungere non possunt.* — Resp. IV. Quamvis Ecclesiarum prælati, et alii clericis universaliter a jure prohibentur sit fidejungere, patitur tamen hæc prohibitio aliquas limitationes. Prima pars aperte constat ex utroque jure; canonico quidem, can. *Te quidem*. 29. caus. 11. q. 1. ibi: «Te quidem (episcopum alloquitur Papa) oportet irreprehensibiliter vivere et summo studio niti, ut omnes vitæ hujus occupationes abjicias; ne fidejussor existas,» etc. et c. i. h. t. «Clericus fidejussionibus inserviens abjiciatur.» Civili vero jure, novella 123, cap. VI. Secunda pars conclusionis probatur inductione.

29. *Limitatur conclusio, si raro fit fidejussio, præsertim ex pietate, charitate, etc. Tenentur subinde fidejungere.* — Nam limitatur primo. Si raro tantum in uno vel altero casu ex causa rationabilis præsertim necessitatis, pietatis, vel charitatis, sive dein pro clerico, sive pro laico fidejubeatur, arg. cit. c. i. h. t. ubi solum prohibetur, ne clericus sit «inserviens» fidejussioni; quæ particula frequentiam denotat, uti docet Glossa, in c. I. h. t. §. *Inserviens*. Abbas, in eod. c. n. 1. cum communi aliorum. Et merito, quia ra-

tio, ob quam jura prohibent clericis fidejussorem, est, ne nimium se involvant et distrahant sæcularibus negotiis, textu claro cit. c. *Te quidem*. 29, caus. 11, quæst. 1. Hoc autem non fit per actum unius vel alterius fidejussionis. Hinc subinde (non item frequenter) bene potest clericus etiam pro laico præcipue egeno fidejungere; præsertim, si alium fidejussorem vel omnino non, vel saltem nonnisi difficulter acquirere potest, Abbas, loc. cit. n. 3; Pirhing, h. t. n. 13; Engel, eod. n. 4; Glossa. in c. *Quod quibusdam*. 4. h. t. §. *Fidejubeat*; ubi etiam docet clericum in causa necessitatis non tantum posse, sed etiam teneri fidejungere, arg. can. *Non satis*. 14, dist. 86. Quod intellige de raro casu; nam licet aliqui universaliter doceant clericum causa pietatis pro egeno fidejungere posse tamen aliter docet Abbas, in cit. c. I. n. 3. h. t. et dicit, nec pro egeno clericus frequenter fidejungere, vel generaliter officium fidejussionis assumere posse: et merito, quia etiam in frequenti fidejussione pro pauperibus procedit ratio prohibitionis n. 27. allegata.

30. *Clericus fidejubens debet de patrimonialibus, vel quasi talibus et non de ecclesiasticis satisfacere.* — Porro in casu, quo clericus licite fidejubeat, debet de patrimonialibus suis, vel quasi patrimonialibus, vel illis redditibus beneficii sui, de quibus dominium, et liberam administrationem habet, non item de bonis ipsius Ecclesiæ, vel superfluis redditibus ecclesiasticis fidejungere, et satisfacere; nisi forsan ex causa necessitatis ac pietatis pro egeno, aut alia causa pia contingeret fidejussio; Abbas, in c. I. h. t., n. 2. et alii. Ratio manifesta est; quia Ecclesiam debitis gravare clericus non potest, textu claro c. II. de *Solut.* ibi: «Firmiter inhibemus, ne quis præsumat Ecclesiam sibi commissam pro alienis gravare debitis.» Reddita autem mere ecclesiasticos superfluos ad causam profanam obligari, et applicari non posse, certum est, patebitque ex dicendis infra, tit. XXV. de *Pecul. cleric.*

31. *Nisi ex causa necessitatis, pietatis, etc., pro egeno, aliave pia causa fidejubeat.* — Dicitur notanter, «Nisi forsan ex causa necessitatis aut pietatis pro egeno, aliave causa contingeret fidejussio;» quia cum in simili casu clericus posset, imo subinde teneatur donare juxta dicenda infra cit. tit. de *Pecul. cleric.* multo magis poterit per fidejussorem interim obligare redditus mere ecclesiasticos

etiam superfluos. Eadem ratione, quia praelati et rectores ecclesiarum non tantum de bonis ad mensam suam pertinentibus, sed etiam de illis, quæ ad ipsam Ecclesiam spectant, possunt in simili pia causa egenis etiam sine capituli consensu aliquid in parva quantitate (non item cum notabili detrimento Ecclesiæ) donare, prout dicemus infra, tit. de Donatione, multo magis poterunt similem parvam quantitatem per fidejussionem obligare; Pirhing, h. t. 11; Sylvester, §. Fidejussor. q. 4. et alii.

32. Clericus pro alio clerico, ac etiam pro Ecclesia sua fidejungere valet. — Limitatur conclusio secundo in fidejussione, quam clericus pro clerico, vel ipsa Ecclesia sua facit, Hujusmodi fidejussionem licitam, atque validam esse, tenent Glossa, in c. 17. h. t. §. Fidejubeat. et in can. Te quidem. 20. caus. 11. q. 1. §. Ne fidejussor.; Abbas, in c. n. h. t. n. 1; Barbosa, in idem c. n. 2; Engel, eod. tit. h. 4; Bellet. cum communi aliorum. Et quidem quod clericus pro clerico id possit, probatur ex c. n. h. t. ubi Papa fidejussionem clerici pro clericis factam, non tantum non improbat, sed mandat, ut a debitoribus eidem satisfiat, sicque tacite approbat. Quod etiam pro sua Ecclesia fidejungere valeat, patet ex c. iv. h. t. id ipsum habetur l. Cum clericis. 25. § 1. et l. Omnes. 33. § 2. c. de Episc. et cleric.

33. Casu quo clerici fidejussio de bonis patrimonialibus, sit illicita, semper tamen est valida, teneturque ei stare clericus. — Resp. V. Si clericus quicumque sæcularis vel absolute, vel in specie de bonis suis patrimonialibus, vel illis redditibus, qui ad ipsum plene pertinent (quales sunt, ad honestam sustentationem spectant) nimis frequenter, consequenter contra canones fidejubeat, illicite quidem, sed non invalide agit; teneturque stare fidejussioni, in defectum debitoris principalis, de præfatis bonis satisfacere. Glossa, in c. i. h. t. §. Inserviens; Barbosa, in idem, c. ad finem, ubi plures citat.; Menochius, de Præsumpt. l. II. præsumpt. 46, n. 15; Engel, h. t. n. 5. ratio est, quia nulli in jure reperitur pro nulla declarata fidejussio clerici sæcularis. Nec refert, quod sit prohibita; « quia multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, roboris obtinent firmitatem. » Accedit, quod quævis promissio, si servari potest, de jure naturæ obliget: clericus autem omnino potest in hoc casu promissum servare de præfatis bonis in defectum

debitoris principalis solvendo: ergo. Secus foret, si de bonis Ecclesiæ, utpote de quibus nec potest, multo minus tenetur satisfacere, casu quo de illis contra canones fidejussit.

34. Nec praelati, nec privati religiosi sine juris solemnitate fidejungere possunt. — Resp. VI. Religiosi quoque non tantum privati, sed etiam superiores sine majori parte consensus capituli fidejungere prohibentur. De privatis habetur textus clarus c. penult., h. t. ibi: « Quod quibusdam religiosis a Sede apostolica est prohibitum volumus, et mandamus ad universos extendi, ne quis videlicet religiosus absque majoris partis capituli, et abbatis sui licentia pro aliquo fidejubeat. Idem est de praelatis, si debitas juris solemnitates non adhibeant, per textum ex c. n. h. t. supra jam citatum. Et sequuntur doctores communiter, signanter Sanchez, in præcepta Decalogi, tom. II. lib. VI, cap. XIV, n. 38; Barbosa, in c. iv, h. t. n. 5; Engel, h. t., n. 6. Ratio est, quia nec praelatus, nec subditus religiosus in particulari aliquid proprium, de quo fidejungere posset, possident; cum voto paupertatis tam praelatus, quam subditus sit adstrictus.

35. Limitatur in casu, quo praelatus pro modica quantitate jubet. — Limitatur nihilominus conclusio in praelato; dum pro modica tantum quantitate et raro fidejubeat, quia talis facultas ad liberam administrandi facultatem pertinet; Pirhing, h. t. n. 11; Sylvester, §. Fidejussor. q. 4; Engel, h. t. n. 6. ad finem, et alii. Imo etiam privatus religiosus, qui beneficium cum potestate administrandi redditus habet, etiam tacitam licentiam habere censetur, raro et in modica quantitate fidejubendi. Quænam autem sit modica quantitas, pro qua religiosus fidejungere potest, relinquendum est arbitrio prudentis, consideratis monasterii, vel Ecclesiæ redditibus.

36. Fidejussio a praelato, vel privato religioso contra jura facta, illicita et invalida est: nec obligat monasterium: privat etiam praelatum administratione temporalium et spiritualium. — Resp. VII. Fidejussio a praelato, vel etiam religioso contra jura de bonis monasterii, vel Ecclesiæ facta, non tantum illicita, sed etiam invalida est, ita ut monasterium vel Ecclesia ad nihil teneatur: privatque praelatum ipso jure administratione tam spiritualium, quam temporalium. Prima pars patet ex c. u. de Solutionibus, ibi: « Decernentes

ad solutionem talium debitorum Ecclesiæ non teneri. » De privatis religiosis constat ex c. Quod quibusdam. 4. h. t. ibi: « Non teneatur conventus pro his aliquatenus respondere. » Tertia pars de pœna privationis nabetur cit. c. n. de Solution. ibi: « Si quis autem contra præmissa de cætero venire præsumperit, ab administratione spiritualium et temporalium noster se suspensum. » (ADNOTATIO XXVI.)

37. Praelatus tamen in tali suspensione ab administratione, celebrans non incurreret irregularitatem. — Observant tamen hic bene Joan. Andreas, et Abbas, in c. n. de Solution. n. 2; Engel, h. t. n. 6. et alii contra Hostiensem, praelatum in hac suspensione, quam ipso facto incurrit, celebrantem, non incurrere irregularitatem; quia suspensio ab administratione, non est suspensio a divinis vel ab ordine; præsertim cum etiam suspensio ab administratione in spiritualibus commode explicari possit in sensu proprio, absque relatione ad ordinem; v. g. de suspensione ad ordinem vel professionem, de correctione in capitulo ac similibus. Accedit quod in penalibus termini mitius accipi, et interpretatione pro possibili mitigari debeant, juxta reg. 49. de Reg. jur. in 6. « In pœnis benignior est interpretatio facienda. »

§ II.

DE EFFECTIBUS FIDEJUSSIONIS, VIDELICET, DE OBLIGATIONIBUS ET FAVORIBUS FIDEJUSSORIS; UBI ETIAM DE ACTIONIBUS ET FIDEJUSSIONE RESULTANTIBUS.

38. Principalis obligatio fidejussoris est, ut solvat id, quod debitor principalis tempore fidejussionis debebat: si hic non est solvendo: etiam usuras, si ita promisit. — Quæritur I. Quæ sint obligationes fidejussoris? Resp. I. Primaria et principalis obligatio fidejussoris est, ut id totum et solum solvat, quod tempore fidejussionis debitor principalis debuit, et fidejussor in defectum debitoris principalis solvere promisit; etiam usuras sequentes, si ita promisit, et debitor solvendo non sit. Communis ac certa, arg. l. Fidejussores. 68. ff. 1. t. l. Fidejussor. 10. c. h. t. l. Si mandator. s. c. Quod cum eo, quid in aliena. ibi: « Et orti, et usuris te parere oportere, si te his omnibus obligasti, etc. Quod si fidejussor reditæ pecuniæ intercessisti, teneri te ex ea obligatione, explorati juris est.

39. Fidejussor non tenetur plus nec prius solvere, quam debitor principalis revera debet. potest tamen fortius obligari, quam debitor principalis. — Resp. II. Fidejussor ad plus non obligatur, quam debitor principalis: ut proin, si ex post facto rescietur, debitorem ad nihil, vel ad minus obligari, quam pro quo fidejussor intercessit, a tota, vel a parte obligationis liber quoque erit fidejussor, juxta obligationem nempe debitoris. Unanimis juxta clara jura lib. VIII. § 7. ff. h. t. et § 5. Instit. ibi: « Fidejussores ita obligari non possunt, ut plus debeant, quam debet is, pro quo obligantur. » Rationem dat ibidem legislator: « Nam eorum obligatio accessio est principalis obligationis: nec plus in accessione potest esse, quam in principali re. » Quod intelligendum etiam est de tempore, ita ut fidejussor prius non obligetur, quam obligatur debitor principalis cit. § 5. Instit. h. t. ubi etiam ratio subjungitur illis verbis: « Plus est enim, statim aliquid dare; minus est, post tempus dare. » Concordat, l. Fidejussor. 57. ff. h. t. « Fidejussor antequam reus debeat, conveniri non potest. » Illud tamen contingere potest, quod fortius obligetur fidejussor quam debitor principalis; veluti si debitor principalis ex solo jure naturali, vel solo humano obligatus est, fidejussor utroque jure ad idem debitum obligari potest, et revera obligatur: naturali quidem; quia quævis promissio etiam naturaliter obligat: humano autem: quia leges humanæ passim fidejussorem ad solvendum pro debitore principali obligant, et compellunt. Layman, lib. III. tract. IV. cap. XIX, n. 1; Vallensis, h. t. n. 1. et communis aliorum, arg. § 1. Instit. h. t.

40. Si fidejussor ad plus se obligavit, quam debitor revera debuit, debet saltem illud solvere quod debitor principalis a parte rei debet. — Resp. III. Si casu aliquo fidejussor ad plus se obligat, quam principalis revera debet, non corrui vel extinguitur tota fidejussio, sed tenetur fidejussor in defectum debitoris principalis saltem illud solvere, quod per debitorem a parte rei debetur. Perey, c. h. t. n. 1; Azorius, in c. eod. n. 7; Zæsius, ad ff. eod. n. 9; Molinæ, disp. 451, n. 3; Gomez, lib. II. Variar. resolut. n. 2; Haunold, tom. III. tract. IX. cap. i. contr. 6, n. 94; Vallensis, h. t. n. 2. dicens hanc esse communiorum ac de jure verissimam. Est tamen contra Fachin, lib. VIII. cap. 11; Glossam, in l. Græce. ff. h. t. Bartolum, Accursium,